

30 ta' Mejju, 1988

Imħallef: -

Onor. Carmelo Scicluna LL.D.

Avukat Dr. Guido DeMarco *noe*

versus

Albert Mizzi *et noe*

Warsaw Convention - Preskrizzjoni - Dekadenza

Skond l-art. 29(1) tal-Warsaw Convention, id-dritt ta' min jivvjagġa bl-ajru għal danni kontra l-kumpanija ta' l-ajru li jkun ivvjagġa magħha, jispicċa kemm-il darba dan ma jressaqx il-kawża fi żmien sentejn mill-incident.

Dan it-terminu huwa wieċed ta' dekadenza, u ma jistax ikun interrott b'ittra ufficjali.

Il-Qorti: -

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, fil-kwalità tiegħu premessa, wara li qal illi fis-17 ta' Settembru, 1983, waqt li John

Kenneth Bennet kien niezel minn ajruplan tad-ditta konvenuta fl-ajruport ta' Trippli, hu waqa' mill-istess ajruplan, u dan meta t-taraġ li permezz tiegħu jinzlu l-passigieri ma tqeghidx fil-posizzjoni korretta; u billi għal dan l-incident kienet unikament responsabbli d-ditta konvenuta; u billi b'rizultat ta' dan l-incident l-istess attur *nomine* sofra danni ingenti; talab illi l-konvenuti *nomine* jiġu ddikjarati unikament responsabbli għall-incident fuq riferit, u għad-danni konsegwenzjali kollha sofferti mill-attur *nomine*, liema danni l-istess attur *nomine* jirriserva li jitlob il-likwidazzjoni tagħhom u l-kundanna tal-ħlas f'gudizzju separat. Bl-ispejjeż, kompriżi dawk ta' l-ittra ufficjali ta' l-10 ta' Awissu, 1985, kontra l-konvenuti *nomine*;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti *nomine* li biha qalu, in linea preliminari, li l-azzjoni hija perenta in kwantu għaddew aktar minn sentejn mid-data ta' l-akkadut u dan kif stabbilit fl-artikolu 29 tal-*Warsaw Convention*, li għalih hemm riferenza fil-biljett ta' l-ajru; u sussidjarjament u fil-mertu, li t-talba attriċi hi insostenibbli, billi fl-ebda mument l-eċċipjenti *nomine* ma kienu responsabbli għall-infortunju allegat mill-attur;

Rat l-atti kollha tal-proċess; u,

Ikkunsidrat dwar l-eċċezzjoni preliminari tal-konvenuti *nomine*;

Illi din l-eċċezzjoni, m'hemmx kuntrast, hija bbażata fuq id-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 29 tal-*Warsaw Convention*. Dan l-artikolu jgħid hekk:

“(1) *The right to damages shall be extinguished if an action is not brought within two years, reckoned from the date*

of arrival at the destination, or from the date on which the aircraft ought to have arrived, or from the date on which the carriage stopped”;

“(2) The method of calculating the period of limitation shall be determined by the law of the Court seized of the case”;

Illi kif tista' tiddeduci l-Qorti mill-atti proċesswali, il-konvenut jikkontendi li t-terminu ta' sentejn preskritt fis-subartikolu (1) ta' l-artikolu 29, hawn fuq imsemmi, huwa terminu ta' dekadenza, li m'huwix suxxettibbli li jiġi estiż bis-sehem tal-liġi Municipali ta' fejn tiġi intentata l-azzjoni minhabba sospensjoni jew interruzzjoni taż-żmien preskritt għall-eżercizzju ta' l-azzjoni. Fi kliem ieħor, it-terminu msemmi ta' sentejn huwa terminu fatali; u billi l-attur intavola l-kawża odjerna wara s-17 ta' Awissu, 1985 (jiġifieri wara li għaddew sentejn mid-data meta l-ajruplan, li fuqu kien qed jivvjagġa l-attur u allegatament korra huwa u nieżel mill-ajruplan, wasal fid-destinazzjoni tiegħu fis-17 ta' Awissu, 1983) l-azzjoni tiegħu kienet diġà perenta, u ma jiswielu xejn li kien għamel ittra uffiċjali fl-10 ta' Awissu, 1985, u ċjoè qabel ma kienu lahqgħu għaddew is-sentejn mid-data rilevanti;

Illi mill-banda l-oħra l-attur jidher li qed jikkontendi li t-terminu in kwistjoni, ċirkoskritt kif inhu bid-disposizzjoni tas-subartikolu (2), huwa terminu ta' preskrizzjoni, u huwa suxxettibbli li jiġi estiż sija permezz ta' sospensjoni u/jew permezz ta' interruzzjoni kemm-il darba dawn javveraw ruħhom skond il-lex fori. Issa, kemm-il darba din il-kontenzjoni ta' l-attur tkun attendibbli, allura l-ittra uffiċjali tiegħu (*assumendo* li saret u giet innotifikata qabel is-17 ta' Ottubru, 1985) tkun serviet biex interrompiet id-dekors tat-terminu ta' limitazzjoni, u l-istess

terminu reġa' beda jiddekorri mill-ġdid. Kwindi ċ-ċitazzjoni li ġiet intavolata fil-15 ta' April, 1986, saret fiż-żmien utili;

Illi d-distinzjoni bejn il-preskrizzjoni u d-dekadenza hi materja indubbjament sottili; u billi jonqos il-kriterju f'fissat mill-igi, l-opinjoni jiet huwa wisq varji. Jidher però li huwa korret il-punto di vista li d-dekadenza, b'distinzjoni tal-preskrizzjoni, hija karatterizza prinċipalment mid-dekors taż-żmien preskritt għall-eżerċizzju tad-dritt f'sens oġġettiv, u dak id-dekors taż-żmien fiss igib miegħu l-estinzjoni tad-dritt, kemm-il darba dak id-dritt ma jkunx ġie eżerċitat f'dik id-durata prefissa. Ir-raġuni ġeneralment avanzata għal din ir-rigorożità fl-osservanza taż-żmien hija li f'ċerti każi partikolari hu essenzjali li l-azzjoni għall-protezzjoni tad-dritt tiġi istitwita qabel ma l-evidenza tispicċa bil-mogħdija taż-żmien;

Illi l-artikolu 29(1) tal-*Warsaw Convention* (u m'hemm kuntrast li din tapplika għal min jivvjagġa mal-kumpanija ta' l-ajru konvenuta) jgħid bl-aktar mod espress li d-dritt tal-parti leza għad-danni jispicċa kemm-il darba dan jibqa' ma jistitwix l-azzjoni tiegħu fi żmien sentejn mid-data rilevanti; f'dan il-każ f'it jista' jkun hemm dubju li din id-data kienet l-arrival at the destination ta' l-ajruplan li fuqu vvjagġa l-attur, jigiġifieri s-17 ta' Settembru 1983. Fi kliem emfatiku ta' Qorti fi *New South Wales*, "the cause of action is now non-existent, extinguished, finished, gone forever" (*Proctor vs Jetway Aviation* (1982), 2 NSWLR 264 at 271). Issa, sabiex jista' jingħad li hemm action jinhtieg li l-proċeduri jkunu ġew istitwiti f'Qorti, u b'mod li l-Qorti tkun ġiet adita biex tiddecidi vertenza bejn almenu żewġ partijiet. Huwa veru li l-att promotorju tal-ġudizzju jista' jvarja minn pajjiż għall-ieħor, u jista' jvarja anki taht il-liġi proċedurali ta' l-istess pajjiż (per eżempju l-libell u ċ-ċitazzjoni fis-sistema

legali tagħna). Però jinthieg li jkun hemm att tali li bih il-Qorti tkun g'iet invokata biex tagħti deċiżjoni (wara li naturalment jingiebu l-provi opportuni); u ittra ufficjali wehedha ċertament ma tammontax għal dan, u kwindi ma tistax tekwivali għal azzjoni jew *action* għall-finijiet u l-effetti ta' l-artikolu 29 hawn fuq imsemmi. Għalhekk, in-nuqqas ta' azzjoni f'dan is-sens mill-parti leza fiż-żmien preskritt igibilha t-telf (jew *forfeiture*) tad-dritt tagħha għad-danni;

Illi huwa veru li l-inklużjoni tas-subartikolu (2) ta' l-istess artikolu jqajjem kontroversja kbira fis-sens, jekk ir-riferenza li dan is-subartikolu jagħmel lil-*lex fori* dwar il-metodu kif għandu jkun ikkalkolat il-perijodu tal-preskrizzjoni, igibx miegħu l-possibbiltà ta' l-estensjoni tal-perijodu tas-sentejn preskritt fl-ewwel subartikolu, kemm-il darba dan ikun possibbli skond il-*lex fori*; u d-deċiżjonijiet sija favur *punto di vista* wiehed, u kemm favur il-*punto di vista* l-ieħor ma naqsux. Generalment deċiżjonijiet favur il-*punto di vista* affermattiv kienu f'każijiet fejn l-atturi kienu għadhom minorenni, u l-perijodu tas-sentejn lahaq għadda sakemm waslu ta' l-età magguri;

Illi nsibu fix-*Showcross* fit-trattat *On Air Law*, iċċitat mill-konvenut li:

“Article 29(2) provides that the lex fori (and so, in an English case, English law) determines the method of calculating the period of limitation. It is clear that this provision refers to the lex fori such questions as whether a year means twelve calendar months or 365 days, or whether parts of a day are regarded and precisely what procedural steps are to be treated as bringing the action. Much more controversial is the argument that art. 29(2) has greater scope covering the possibility that the

two-year period may be interrupted or suspended (and so effectively extended) on account of, for example, the infancy or disability of the plaintiff or the currency of an action before some other tribunal subsequently found to lack jurisdiction'. L-awtur ikompli jghid hekk:

"It is submitted that an English Court would not allow the two-year period to be suspended or interrupted in this way. Although Part II of the Limitation Act 1980 contains provisions as to the extension of time limits in cases of disability (including infancy), no provision of that Act applies where a period of limitation is prescribed by or under any other enactment, including the Carriage by Air Act, 1961. Even if there were relevant provisions of English law providing for such suspension or interruption, it is submitted that the most natural meaning of the text of art. 29, which also represents accurately the intentions of the authors of the Warsaw Convention, is that reference to the lex fori in paragraph (2) is intended to have a strictly limited effect and is not meant to permit any extension of the two-year period. This interpretation is supported by the majority of United States decisions on the point.... The same interpretation has been accepted in Belgium, Benin, India, Israel, Italy, Spain and Switzerland. In France the matter has proved extremely controversial, but in 1977 the plenary assembly of the Cour de Cassation... adapted the two-year period in accordance with the provisions of French law";

Il-punto di vista espressa mix-Shawcross jidher li huma aċċettabbli, speċjalment jekk wiehed ihares lejn l-iskop li għalih sar l-istess artikolu tal-Warsaw Convention. Infatti, kif tghid Georgetta Miller fil-ktieb tagħha *Liability in International Air Transport*:

*"The 1925 draft adopted by the Paris Conference on International Air Law provided for a two-year *delai de prescription* that could be interrupted or suspended on grounds determined by the *lex fori*. During the Warsaw Conference, the Italian delegate emphasised that serious risks of uncontrollable lengthening of the period would result from that provision and also pointed out that cases of interruption and suspension vary from one country to another and that, consequently, it would be preferable to replace prescription by *decheance* in the text. The French delegate agreed with the Italian proposal..... The draft provision was altered accordingly. Therefore, the drafting history clearly reveals the true meaning of *decheance*. It was selected by the drafters to express the idea that, contrary to what happens in the case of prescription, nothing can interfere with the running of the two-years given by the Convention to those who want to sue the air carrier";*

Illi f'kazijiet analogi, jiġifieri fil-każ ta' poloz ta' assikurazzjoni li ġeneralment jipprovdu li jekk l-azzjoni ma tiġix eżerċitata f'certu żmien determinat, "*all benefit under this Policy shall be forfeited*", il-Qorti tagħra jidhru li ttrattaw dawk id-disposizzjonijiet bħala termini ta' dekadenza (ara **Antoine Vassallo noe vs Gerald Bartoli et noe**, 11-11-1983; **Mary Sultana vs Henry England noe** 9-1-1979; **Paul Cilia et vs Edward Bartoli noe** 24-2-1988 – kollha deciżi mill-Qorti tal-Kummerċ);

Għalhekk, fil-fehma tal-Qorti l-artikolu in kwistjoni, ċjoè l-artikolu 29 tal-Warsaw Convention, jikkontempla terminu ta' dekadenza. Għalhekk, billi l-fatti li taw lok għad-danni pretiżi mill-attur ġraw fis-17 ta' Settembru, 1983, u ċ-ċitazzjoni odjerna ġiet intavolata fil-15 ta' April, 1986, ċjoè aktar minn sentejn

wara, l-eċċezzjoni preliminari tal-konvenut *nomine* hija sostenibbli; u kwindi l-istess konvenut għandu jiġi lliberat mill-osservanza tal-ġudizzju. Però minhabba n-natura relattivament ġdida tal-kwistjoni involuta u l-punti ta' dritt involuti, jidher li għandu jkun hemm temperament fil-kamp ta' l-ispejjeż;

Għal dawn il-motivi:

Tiddeċidi billi tilqa' l-eċċezzjoni preliminari tal-konvenut *nomine*, tiddikjara l-azzjoni perenta, u kwindi tillibera lill-istess konvenut mill-osservanza tal-ġudizzju. L-ispejjeż jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.
